

Polsk språk 1

POL1110

Forelesning 8
H2006

ORDKLASSER

- alle polske ord kan deles i to grupper – som bøyes og som ikke bøyes

ordklassene	
<i>bøyes</i>	<i>ikke bøyes</i>
substantiv	adverb
adjektiv	partikler
pronomen	preposisjoner
verb	konjunksjoner
tallord	interjeksjoner

VERBASPEKT

- en grammatisk kategori som ikke forekommer i norsk
- til hvert enkelt norsk utsagnsord svarer i polsk så godt som alltid to verb med:
 - ✓ *perfektivt* aspekt
 - ✓ *imperfektivt* aspekt

IMPERFEKTIVE VERB

- betegner en handling som finner sted uten at det meddeles noe om grense eller avslutning
- kan inndeles i tre grupper:
 - 1) handlingen har ikke blitt fullbyrdet
*Wczoraj **oglądałam** bardzo dobry film.*
 - 2) handlingen gjentas
*Zuzanna zazwyczaj **kupuje** rano mleko.*
 - 3) handlingen utføres i løpet av en tidsperiode
*Ewa **czytała** książkę przez całą noc.*

PERFEKTIVE VERB

- perfektive verb betegner en handling som har blitt eller vil bli fullbyrdet
- handlingens forløp er uvesentlig
- perfektive verb kan inndeles i tre grupper:

- 1) man beskriver resultatet av handlingen
*Wczoraj **obejrzałam** bardzo dobry film.*
- 2) man beskriver en handling som både begynnes og avsluttes i fremtiden
*Zuzanna **kupi** rano mleko.*
- 3) man beskriver en pågående handling som vil bli avsluttet i fremtiden
*Za dwa lata **skończę** studia.*

ASPEKTPAR

- de fleste handlinger lar seg betrakte under to synsvinkler:
 - 1) en enkelt handling som kan overskues som en helhet
*Jutro **kupię** sukienkę.*
(I morgen kjøper (perf.) jeg en kjole.)
 - 2) en handling som ikke er avgrenset i tid.
***Kupuję** zawsze kawę w tym sklepie.*
(Jeg kjøper (imperf.) alltid kaffe i denne butikken.)

ASPEKTPAR – forts.

- synsvinklene uttrykkes på polsk ved hjelp av to verb som utgjør et *aspektpar*
- de to verbene som utgjør aspektparet betegner den samme handlingen og har samme leksikalske betydning, f.eks.:

imperf.

otwierać

myć

widzieć

mówić

brać

perf.

otworzyć

umyć

zobaczyć

powiedzieć

wziąć

(å åpne)

(å vaske)

(å se)

(å si)

(å ta)

imperfektiv	perfektiv	imperfektiv	perfektiv
pisać	napisać	opowiadać	opowiedzieć
czytać	przeczytać	pić	wypić
iść	pójść	robić	zrobić
jechać	pojechać	słyszeć	usłyszeć
jeść	zjeść	spotykać	spotkać
kupować	kupić	zaczynać	zacząć
myć	umyć	zapominać	zapomnieć
obiecywać	obiecać	zwiedzać	Zwiedzić
odpoczywać	odpocząć	oglądać	obejrzeć

ASPEKTPAR – forts.

- det finnes verb som ikke kan danne aspektpar, f.eks.:

móc å kunne

musieć å måtte

chcieć å ville

być å være

TEMPUS OG ASPEKT

- i presens finnes det bare imperfektiv form
- i preteritum og futurum finnes det verbformer i begge aspektene

robić	imperfektiv	perfektiv
presens	on robi	
preteritum	on robił	on zrobił
futurum	on będzie robić	on zrobi

FUTURUM AV VERBET *być*

entall

ja	będę
ty	będziesz
on, ona, ono (pan, pani)	będzie

flertall

my	będziemy
wy	będziecie
oni, one (państwo)	będą

FUTURUM

- dannes på to måter:
 - 1) verbet *być* i futurum + infinitiv av imperfektiv form av verbet
*Adam **będzie pisać** list.*
 - 2) den perfektive formen av verbet bøyd i presens
*Adam **napisze** list.*

FUTURUM I:

futurum av *być* + infinitiv imperfektiv

entall

ja	będę pisać
ty	będziesz pisać
on, ona, ono (pan, pani)	będzie pisać

flertall

my	będziemy pisać
wy	będziecie pisać
oni, one (państwo)	będą pisać

FUTURUM II:
perfektivt verb i presens

entall

ja	napiszę
ty	napiszesz
on, ona, ono (pan, pani)	napisze

flertall

my	napiszemy
wy	napiszecie
oni, one (państwo)	napiszą

FUTURUM I – 2 LIKEVERDIGE VARIANTER

<i>być</i> i futurum + infinitiv		<i>być</i> i futurum + preteritum			
		m		f	n
ja	będę mówić	ja	będę mówił	będę mówiła	
ty	będziesz mówić	ty	będziesz mówił	będziesz mówiła	
on ona ono	będzie mówić	on ona ono	będzie mówił	będzie mówiła	będzie mówiło
my	będziemy mówić	my	będziemy mówili	będziemy mówiły	
wy	będziecie mówić	wy	będziecie mówili	będziecie mówiły	
oni one	będą mówić	oni one	będą mówili	będą mówiły	

UBESTEMTE PRONOMEN

1. kto	co	gdzie	kiedy
ktoś	coś	gdzieś	kiedyś
<i>noen</i>	<i>noe</i>	<i>et eller</i>	<i>en gang</i>
<i>en eller annen</i>	<i>et eller annet</i>	<i>annet sted</i>	<i>(om ubest. fortid
el. fremtid)</i>
-
2. jaki	jaka	jakie
jakiś	jakaś	jakieś
<i>en eller annen, et eller annet</i>		

UBESTEMTE PRONOMEN

kto – ktoś, co – coś

Nom.	kto	ktoś	co	coś
Gen.	kogo?	kogoś	czego?	czegoś
Akk.	kogo?	kogoś	co?	coś
Instr.	kim?	kimś	czym?	czymś
Lok.	(o) kim?	kimś	(o) czym?	czymś

TALLORD 1–4

	<i>mask. ikke-virile</i>	<i>nøy.</i>	<i>fem.</i>
1	jeden pies, jeden stół <i>NB! også virile</i> jeden chłopiec	jedno krzesło, jedno jabłko	jedna kobieta, jedna książka
2	dwa psy, stoły	dwa krzesła, jabłka	dwie kobiety, książki
3	trzy psy, stoły	trzy krzesła, jabłka	trzy kobiety, książki
4	cztery psy, stoły	cztery krzesła, jabłka	cztery kobiety, książki

TALLORD 5–34

	<i>mask. ikke-virile</i>	<i>nøy.</i>	<i>fem.</i>
2, 3, 4 + Nom.	dwa stoły y	trzy krzesła a	cztery piłki i
5 – 21 + Gen.	pięć stołów ów	dwanaście krzesel ł	dwadzieścia jeden piłek ł
22 – 24 + Nom.	dwadzieścia dwa stoły y	dwadzieścia trzy krzesła a	dwadzieścia cztery piłki i
25 – 31 + Gen.	dwadzieścia pięć stołów ów	dwadzieścia osiem krzesel ł	trzydzieści jeden piłek ł
32 – 34 + Nom.	trzydzieści dwa stoły y	trzydzieści trzy krzesła a	trzydzieści cztery piłki i

MÅL OG MENGDE

paczka		drożdży, herbaty
butelka		mleka, soku
puszka		kukurydzy, piwa
kostka		cukru, masła
kubek	+ Gen.	kawy, wody
kromka		chleba
plasterek		sera, kiełbasy
35 dkg (dekagramów/deko)		szynki, twarogu
7 m (metrów)		sznurka, materiału

DATIV

- primært det kasus som brukes i forbindelse med det indirekte objekt.

subjekt: **Jan** kupuje.

direkte objekt: Jan kupuje **dom**.

indirekte objekt: Jan kupuje dom **studentom** / **im**.

subjekt	+	direkte objekt	+	indirekte objekt
(Nom.)		(Akk.)		(Dat.)

HARDE / BLØTE KONSONANTER

fremre	p b t d f w ł m n r s z	harde
sentrale	c dz cz dż sz ż (rz)	funksjonelt bløte
	ć (ci) dź (dzi) ś (si) ź (zi) ń (ni) l j	bløte
bakre	k g ch (h)	harde

fremre og bløte: pi bi fi wi mi

DATIV

<i>entall</i>			<i>flertall</i>
<i>m</i>	<i>f = Lok.</i>	<i>n</i>	
-owi Wojtk owi kubk owi <i>NB!</i> psu, panu, kotu, bratu	-i babci sentr. bløte + frem. bløte -y róży funk. bløte -e Irenie frem. harde + bak. harde	-u dzieck u jabłk u	-om panom, psom, babciom, różom, dzieciom, jabłkom

PERSONLIG PRONOMEN I DATIV

<i>entall</i>		<i>flertall</i>	
Nom.	Dat.	Nom.	Dat.
ja	mi , mnie	my	nam
ty	ci , tobie	wy	wam
on	mu , jemu, niemu	oni	im , nim
ona	jej , niej	one	im , nim
ono	mu , jemu, niemu		

VERB SOM TAR DATIV

dziękować + **Dat** + za + **Akk**

komu? + za + *co?*

Muszę podziękować **babci** za **ciastka**.

VERB SOM TAR DATIV

życzyć + **Dat** + **Gen**

komu? + czego?

Życzę **ci szczęścia**.

dać + **Dat** + **Akk**

komu? + co?

Dam **Wojtkowi książkę**.

PERSONLIG PRONOMEN I ALLE KASUS

	Nom	Gen	Dat	Akk	Instr	Lok
sg	ja	mnie	mi, mnie	mnie	mną	mnie
	ty	cię, ciebie	ci, tobie	ciebie, cię	tobą	tobie
	on	go, jego, niego	mu, jemu, niemu	go, jego, niego	nim	nim
	ona	jej, niej	jej, niej	ją, nią	nią	niej
	ono	go, niego	mu, jemu, niemu	je, nie	nim	nim
pl	my	nas	nam	nas	nami	nas
	wy	was	wam	was	wami	was
	oni	ich, nich	im, nim	ich, nich	nimi	nich
	one			je, nie		